

Læsning og skrivning i 7. til 10. klasse

RUDERSDAL
KOMMUNE

Undervisningen i 7. til 10. klasse skal hjælpe eleverne med at blive bevidste om læseformål, læseteknik, læringsstrategier og læsehastigheder, så de er klar til at fortsætte på en ungdomsuddannelse efter 9. eller 10. klasse.

Udvikling af gode læse- og skrivefærdigheder er en livslang proces. Derfor arbejdes der også i udskolingen, 7. til 10. klassetrin, med at udvikle og forbedre elevernes skriftsprog, så de bliver bedre til at udtrykke sig skriftligt og læse og forstå de mange slags tekster, de møder i de forskellige fag.

Læsning af skøn- og faglitteratur

I løbet af 7.-10. skoleår skal eleverne udvikle deres læsning, så de selvstændigt kan afpasse læseteknik efter læseformål og genre.

Det forventes, at eleverne efter 9. klasse kan læse såvel fag- som skønlitteratur med høj hastighed og god forståelse.

Dette stiller krav til eleverne om et godt genkendskab og et stort ordforråd. De skal gennem undervisningen i udskolingen opleve, at læsning har brugsværdi og giver større faglig viden og litterære oplevelser.

Læseformål

Eleverne skal blive bevidste om, at de læser tekster med forskellige formål:

- at læse for at lære – faglitteratur
- at læse for at gøre - løse en opgave, følge en vejledning
- at læse for at opleve – skønlitteratur

Læseteknik

Viden om formålet med læsningen er afgørende for, hvilken læseteknik, det er hensigtsmæssigt at bruge:

Skimming: At få overblik over hovedtrækkene i teksten.

Punktlæsning: At finde bestemte informationer i teksten.

Nærlæsning: At læse teksten i detaljer med henblik på at huske indholdet.

Overblikslæsning: At finde ud af, hvad bogen handler om, sværhedsgrad, kapitelinddeling; kan den bruges til den aktuelle opgave?

Læringsstrategier

Større læseforståelse opnås ved:

- at bruge sin baggrundsviden
- at skrive sin viden ned i stikordsform før læsningen
- at være aktiv og stille spørgsmål under læsningen
- at fastholde det væsentlige i teksten gennem notater efter læsningen (mindmap, ordkort, styrkenotat, personkort, spørgsmål, kolonnenotat o.a.)

Læringsstrategier anvendes i alle skolens boglige fag, da eleverne skal læse for at lære i alle fag.

10 sider om dagen

For at kunne opretholde og videreudvikle sine læsefærdigheder kræver det daglig læsetræning i fag- eller skønlitteratur. Denne træning bør bestå i, at eleven minimum læser ti sider eller 20-30 minutter om dagen i en bog af passende sværhedsgrad.

Denne træning kan foregå både i skolen og hjemme. Eleven læsetræner også ved tv, computer, sms'er og tegneserier, men forståelsen af og læsehastigheden på en længere tekst trænes bedst ved læsning af længere, sammenhængende tekster.

Læsehastighed

I de senere år er der i højere grad blevet fokuseret på at forbedre elevernes læsehastighed. Dette arbejde starter allerede i de mindre klasser, men især i overbygningen skal eleverne kunne læse med høj hastighed for at kunne klare mængden af stof i fagene.

Man skal nå frem til i 9. klasse at kunne læse skønlitteratur med ca. 250 ord/min (f.eks. J.R.R. Tolkien: "Hobbitten") og kunne læse udfordrende tekster med ca. 170 ord/min (fx Martin Andersen Nexø: "Pelle Erobreren").

I afgangsprøven i læsning i 9. klasse skal man kunne læse ca. 250-300 ord/min, hvis man skal nå hele opgavesættet.

Afgangsprøve

Undervisningsministeriet har udarbejdet mål for læsning i hele skoleforløbet. I målene for udskolingen er der stort fokus på, at de unge slutter folkeskolen med et godt læsestandpunkt, således at de unge kan gå i gang med ungdomsuddannelserne efter 9. eller 10. klasse. Til samtlige afgangsprøver kræves

gode læsekundskaber. Man skal kunne læse mange forskellige genrer og kunne anvende læseteknikker afpasset efter situation og teksttype.

Læseprøven

I 2007 indførte Undervisningsministeriet en læseprøve som en selvstændig del af afgangsprøven i dansk. Til prøven er afsat 30 minutter, og eleverne skal i denne prøve demonstrere:

- at de kan tilpasse deres læsning til læseformålet
- at de behersker de indlærte læseteknikker
- at de læser med høj læsehastighed
- at de kan forholde sig analytisk til de forskellige tekster
- at de mestrer et varieret ordforråd.

Dispensation ved afgangsprøve

For de unge, der gennem deres skoletid har haft en langsom læseudvikling, kan skolelederen i samarbejde med læreren og specialcenteret give mere tid til de enkelte prøver. Det er som tommelfingerregel muligt at få

50 % mere tid til prøverne. Har man mere massive læsevanskeligheder, og er man vant til at arbejde med Cd-ord som et dagligt støtteredskab, kan man også anvende dette redskab til afgangsprøverne. Disse kompensationer kommer ikke til at optræde på elevernes afgangsbetegnelse, da det er kompensationer, der også er anvendt i den daglige undervisning.

De nationale test

Undervisningsministeriet har udarbejdet nationale læsetest, som er obligatoriske på alle landets skoler. Disse test forventes indført i foråret 2010 på 2., 4., 6. og 8. klassetrin. Prøverne er computerbaserede.

Skrivning og stavning

Læsning og skrivning er to parallelle processer, der påvirker hinanden gensidigt. Jo mere man læser, des bedre skriver man. Og jo mere man skriver, des bedre læser man.

De unges tekster har ofte deres eget sprog, deres egen genre, som skal accepteres. Men de unges tekster skal også udvikles via undervisningen. Målet for skriveundervisningen er, at de unge skriver reflekterende og argumenterende og udtrykker sig med et nuanceret ordforråd og en varieret sætningsopbygning.

Det er forventes, at de unge kan forholde sig til retstavning og formel sproglig korrekthed i både deres egne og andres tekster. Gennem hele skoleforløbet kan børns staveudvikling beskrives som en proces, der følger en trinvis udvikling, hvor hvert trin bygger på det foregående.

Elever i udskoling skal gerne have gennemløbet alle trin, så de i princippet behersker retstavning. Alligevel viser afgangsprøverne, at der er en del fejltyper, som går igen hos mange elever: nutids-r, stumme bogstaver, dobbelt-konsonant og stort begyndelsesbogstav, altså fejltyper, som også er almindelige på mellemtrinnet.

I udskoling, hvor der skrives mange forskellige opgaver, kommer endnu en fejltypen, nemlig fremmedord, som benyttes forkert, fordi eleven ikke kender betydningen af ordene.

I følge sprogforskere er dansk – sammenlignet med andre sprog – svært at stave, da der er stor forskel på, hvordan ordet udtales, og hvordan det staves.

Forskning viser imidlertid, at manglende sproglige forudsætninger er en af årsagerne til, at danske elever har staveproblemer. Eksempelvis, når ordet "lagkage" staves med v i stedet for med g, fordi barnet ikke tænker over, at kagen består af flere lag.

Hjælp til læsning og stavning

På skolens computere ligger programmet CD-ord, der er velegnet til brug for de elever, der har svært ved at læse klassens tekster eller ved at stave. Dette program kan læse tekster op for eleven, ligesom det også kan hjælpe med at stave. Det er muligt for alle elever at få dette program hjem på egne computere.

Eleven skal have den samme viden som kammeraterne, og derfor er det en stor hjælp at bruge programmet CD-ord. Selvstændig læsetræning er noget andet og bør foregå i lettere bøger, som eleven magter. Desuden kan eleven via skolen tilmeldes Materialebasen, der er en elektronisk materialebank, hvor eleven kan downloade almindeligt brugte fag- og skønlitterære bøger.

Læse- og stavevanskeligheder

For de elever, der har store læse- og stavevanskeligheder, kan der tilbydes et undervisningsforløb i læsegrupperne på Parkvej-skolen i Birkerød. Her vil der blive arbejdet intensivt med it-hjælpemidler og læsetræning. Derefter kommer eleven tilbage på egen skole med store it-kompetencer, som gør ham/ hende i stand til at følge klassens undervisning.

